

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI:10.52058/2708-7530-2022-8(15)

VĚDA A PERSPEKTIVY

No 8(15)
2022

Ми з України

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8\(15\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8(15))

Věda a perspektivy

№ 8(15) 2022

Praha, České republika
2022

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 8(15) 2022. str236

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 16/2022 ze dne 22. srpen 2022)

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, Česká republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, Česká republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelské skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

Časopis je zařazen do mezinárodní vědeometrické databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního

vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědeometrické databáze Research Bible

Šéfredaktor:

**Karel
Nedbálek -
doktor práv,
docent (Zlín,
Česká republika)**

**Zástupce
šéfredaktora:
Markéta Pavlova
- ředitel,**

**Mezinárodní
Ekonomický Institut (Praha,
Česká republika)**

**Dina Dashevska -
geolog,
geochemist Praha,
Česká republika
(Jeruzalém, Izrael)**

Členové redakční rady:

Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)

Vladimír Bačíšin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)

Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)

Dina Dashevsky - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jerusalem, Israeli)

Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)

Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)

Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)

Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU). al-Farabi (Kazachstán)

Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)

Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

OBSAH

SÉRIE “Veřejné správy”

- Андрій Зінченко, Олег Гудима** 8
*АНАЛІЗ ДОСВІДУ КРАЇН СВІТУ ЩОДО ПОБУДОВИ СИСТЕМ
КРИЗОВОГО РЕАГУВАННЯ*
- Наталія Махінчук** 22
*ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ
СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ В УКРАЇНІ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*
- Юрій Шпак** 35
*ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, НЕОЛІБЕРАЛІЗМ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД)*

SÉRIE “Ekonomika”

- Mariana Vdovyn, Larysa Zomchak** 48
*EXPORT IN SERVICES OF UKRAINE: PRE-PANDEMIC PERIOD,
COVID-19 AND WAR*
- Адам Бодюк** 58
ПРИРОДНО-ТОВАРОЗНАВЧІ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

SÉRIE “Pedagogika”

- Tetyana Grygorenko, Iryna Demchenko, Nataliia Revniuk** 70
*ORIENTATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS ON THE
ENRICHMENT OF NATIONAL-HISTORICAL, CULTURAL-
EDUCATIONAL TRADITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF
HUMAN CAPITAL*

Тетяна Гребеник <i>ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДІАКУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ</i>	80
Тетяна Дука <i>САМОСТАВЛЕННЯ, ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	93
Катерина Ільніцька <i>МІСЦЕ І РОЛЬ «ЗАДАЧ-ОЦІНОК» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ФІЗИКИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	106
Ірина Підлипняк <i>ТЕХНОЛОГІЇ MIND-FITNESS ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	123
Світлана Прищеп <i>ГЕНДЕРНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ У ПОЗАКЛАСНІЙ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: ОСОБИСТІСНО- ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД</i>	135

SÉRIE “Zeměpis”

Зоя Карпюк <i>БІОЛОГІЧНЕ ЗАБРУДНЕННЯ МОРІВ СВІТОВОГО ОКЕАНУ</i>	148
Іван Костащук, Іван Захарчук <i>ПЕРЦЕПЦІЙНО-ГЕОГРАФІЧНЕ СПРИЙНЯТТЯ ІСТОРИКО- ГЕОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ ТА ЇХ НАСЕЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)</i>	161
Ганна Лук'янова, Тетяна Полянська, Сергій Полянський, Лариса Чижевська, Ірина Нетробчук, Зоя Карпюк, Роман Качаровський <i>СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ПРИРОДНОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РАТНІВСЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	171

SÉRIE “Historické vědy”

Наталія Ворон

186

*ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ
ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ УКРАЇНСЬКОГО ВИСОКОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМ. М. ДРАГОМАНОВА У ПРАЗІ
(1923-1933)*

SÉRIE “Právo”

Олександр Світличний, Микола Коротун

203

*ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ МИТНИМИ
ОРГАНАМИ УКРАЇНИ*

SÉRIE “Medicína”

Oksana Kucherenko

215

*FACTORS ASSOCIATED WITH ACADEMIC PERFORMANCE
AMONG SEXUALLY ACTIVE AND INACTIVE INTERNATIONAL
STUDENTS OF NATIONAL PIROGOV MEMORIAL MEDICAL
UNIVERSITY, VINNYTSYA*

SÉRIE “Geologie”

Адам Бодюк

225

*МІНЕРАЛОГІЧНІ ТА РЕСУРСОМЕТРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ЗАЛІЗНИХ РУД І ПРОДУКТІВ ЇХ ПЕРЕРОБКИ*

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8\(15\)-171-185](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8(15)-171-185)

Ганна Лук'янова

*студентка групи Гео-33 О географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

Тетяна Полянська

*асистент кафедри міжнародних економічних відносин,
факультету бізнесу та права,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

Сергій Полянський

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії,
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8666-7695>*

Лариса Чижевська

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії,
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-6705-3460>*

Ірина Петробчук

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії,
географічного факультету,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8633-7426>*

Зоя Карпюк

*кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії
географічного факультету,*

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

м.Луцьк, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-8073-3129>

Роман Качаровський

*магістр географії, інженер II категорії навчальної лабораторії краєзнавчих
атласів кафедри фізичної географії, географічного факультету,*

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-6096-4800>

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ПРИРОДНОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РАТНІВСЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. Вивчено сучасні передумови та етапи формування Ратнівської селищної територіальної громади (ТГ) Волинської області в аспекті реформування адміністративно-територіального устрою в Україні та трансформації моделі державного управління на місцях, тобто зміни умов місцевого самоврядування. Досліджено нинішню територію громади, її населення, склад громади та окреслено межі території. Проаналізовано аналогічні дослідження проведені науковцями із даної тематики, визначено методи його проведення та окреслено найефективніші можливості аналізу особливостей природного потенціалу окремо взятої територіальної громади. Природний рекреаційний потенціал розглянуто як комплекс чинників, що забезпечують належні умови для рекреації та туризму жителів Волині та інших регіонів України, а також туристів із за кордону. Акцент у дослідженні зроблено на особливостях клімату (температурний режим, кількість опадів тощо), поверхневих вод (зокрема зосереджену увагу на морфометричних характеристиках водних об'єктів, зокрема річок, озер, водосховищ та ставків), ґрунтів, лісових (деталізовано видову та вікову структуру наявних насаджень), земельних та мисливських ресурсів. Надано детальну характеристику об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) громади. Досліджено етапи історії їх формування, природні, зокрема, флористичні та фауністичні особливості. Обґрунтовані умови здійснення природоохоронної та рекреаційної діяльності в їх межах Ратнівської територіальної громади. Запропоновано найефективніші

напрямки покращення функціонування об'єктів ПЗФ та можливості розширення його мережі в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: децентралізація, територіальна громада, природно-заповідний фонд, рекреаційний потенціал, клімат, поверхневі води, земельні ресурси, ґрунтовий покрив, природно-заповідні об'єкти, Ратнівська ТГ, Ковельський район, Волинська область.

Hanna Lukyanova

*student of the Geo-330 group of the Faculty of Geography
of Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,*

Tetyana Polyanska

*assistant professor of the Department of International Economic Relations,
Faculty of Business and Law, Lutsk National Technical University,
Lutsk, Ukraine,*

Serhiy Polyansky

*Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of
Physical Geography, Faculty of Geography,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8666-7695>*

Larysa Chyzhevska

*Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of Physical
Geography, Faculty of Geography, Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-6705-3460>*

Iryna Netrobchuk

*Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
of the Department of Physical Geography, Faculty of Geography,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8633-7426>*

Zoia Karpiuk

*Candidate of Geographical Sciences,
Associate Professor of Physical Geography of Faculty of Geography,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8073-3129>*

Roman Kacharovskiy

*Master of Geography, Engineer of the II category of the educational laboratory
of local lore atlases of the Department of Physical Geography, Faculty of
Geography, Volyn National University named after Lesya Ukrainka,
Lutsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-6096-4800>,*

MODERN POSSIBILITIES OF NATURAL RECREATIONAL POTENTIAL OF RATNIVSK TG OF VOLYN REGION

Abstract. The modern preconditions and stages of formation of Ratnivka settlement territorial community (TG) of Volyn region in the aspect of reforming the administrative-territorial system in Ukraine and transformation of the model of local government, ie changes in the conditions of local self-government are studied. The current territory of the community, its population, the composition of the community and the boundaries of the territory are studied. Similar researches carried out by scientists on this subject are analyzed, methods of its carrying out are developed and the most effective possibilities of the analysis of features of natural potential of a separate territorial community are outlined. Natural recreational potential is considered as a set of factors that provide appropriate conditions for recreation and tourism of residents of Volyn and other regions of Ukraine, as well as tourists from abroad. The emphasis in the study is on the peculiarities of climate (temperature, precipitation, etc.), surface waters (focusing on the morphometric characteristics of water bodies, including rivers, lakes, reservoirs and ponds), soils, forests (detailed species and age structure of existing plantations), land and hunting resources. A detailed description of the objects of the nature reserve fund (NRF) of the community is given. The stages of the history of their formation, natural, in particular, floral and faunal features are investigated. The conditions for the implementation of environmental and recreational activities within them Ratnivska tritorial community are substantiated. The most effective directions of improvement of functioning of objects of PZF and possibilities of expansion of its network in modern conditions of managing are offered.

Keywords: decentralization, territorial community, nature reserve fund, recreational potential, climate, surface waters, land resources, Soil cover, nature reserves, Ratnivska TG, Kovel district, Volyn region.

Постановка проблеми. Сучасна система адміністративно-територіального устрою та державного управління з плином часу потребує удосконалення і трансформації. Завдяки прийняттю Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [13] цей процес розпочався у 2015 р.. За цей час в Україні утворено майже 1 500 (1 438) територіальних громад (ТГ), з яких у Волинській області – 54 [2–3]. Серед переліку ТГ є й Ратнівська селищна, яка унікальна тим, що сформована навколо селища міського типу, колишнього центру Ратнівського району, а територія громади є прикордонням з Республікою Білорусь.

Отримавши більш ширші юридичні повноваження, громади отримали у своє розпорядження певні природні та матеріальні ресурси. Подальше використання, зокрема, рекреаційних ресурсів сприятиме відновленню природних територій, поліпшенню екологічної ситуації, розвитку рекреації та туризму в їх межах. Тому дослідження природного рекреаційного потенціалу громад є актуальним і перспективним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рівень вивчення науковцями питань природного рекреаційного потенціалу, зокрема на регіональному та локальному рівнях, є доволі високим. Природно-рекреаційний комплекс Волинської області досліджували Я. Б. Олійник, Л. М. Черчик, О. В. Міщенко, І. В. Єрко. На рівні адміністративних територій певні елементи природного рекреаційного потенціалу досліджували І.П. Ковальчук, В. О. Фесюк, Ф. В. Зузук, Л. Т. Чижевська, З. К. Карпюк, Т.С. Павловська, С. В. Полянський, Р. Є. Качаровський, О. В. Антипюк. Водночас, проблема наявності і використання природного рекреаційного потенціалу Ратнівської ТГ досліджена недостатньо.

Метою статті є дослідження та оцінка природного рекреаційного потенціалу Ратнівської територіальної громади. Основними завданнями є вивчення наявного природного рекреаційного потенціалу, передусім кліматичних умов, гідрологічних об'єктів, лісового та природно-заповідного фонду. Одночасно важливим є пошук шляхів збереження та покращення стану довкілля, що істотно впливає на можливості використання природи як основного чинника рекреації громади. Задля цього проаналізовано інформацію статистичних щорічників Головного управління статистики у Волинській області, звітні і довідкові матеріали підрозділів Регіонального офісу водних ресурсів у Волинській області, Волинського обласного управління лісового та мисливського господарства, Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА, інформацію сайтів Ковельської районної державної адміністрації та Ратнівської територіальної громади. У ході дослідження використано порівняльно-географічний, статистичний, аналітичний методи, проведено узагальнення та систематизацію інформації.

Виклад основного матеріалу. Ратнівська територіальна громада утворена 25 жовтня 2020 р., шляхом об'єднання селищної (сmt Ратне) та семи сільських рад куди входили 23 села, зокрема: Береза, Броди, Вижично, Височне, Витень, Гірники, Годинь, Долина, Доманове, Жиричі, Запоківне, Здомишель, Комарове, Конище, Кортеліси, Косиці, Краска, Млинове, Прохід, Сільце, Сільця-Млинівські, Старостине, Шменьки. Площа громади становить – 486,7 км², населення – 22 454 осіб (міське – 9 483 ос., сільське – 12 717 ос.). Густота населення – 46,1 ос/км². На території громади утворені Височненський, Гірниківський, Жиричівський, Здомишельський старостинські округи (рис.1). Центр громади – сmt Ратне [2–3; 9; 15; 20].

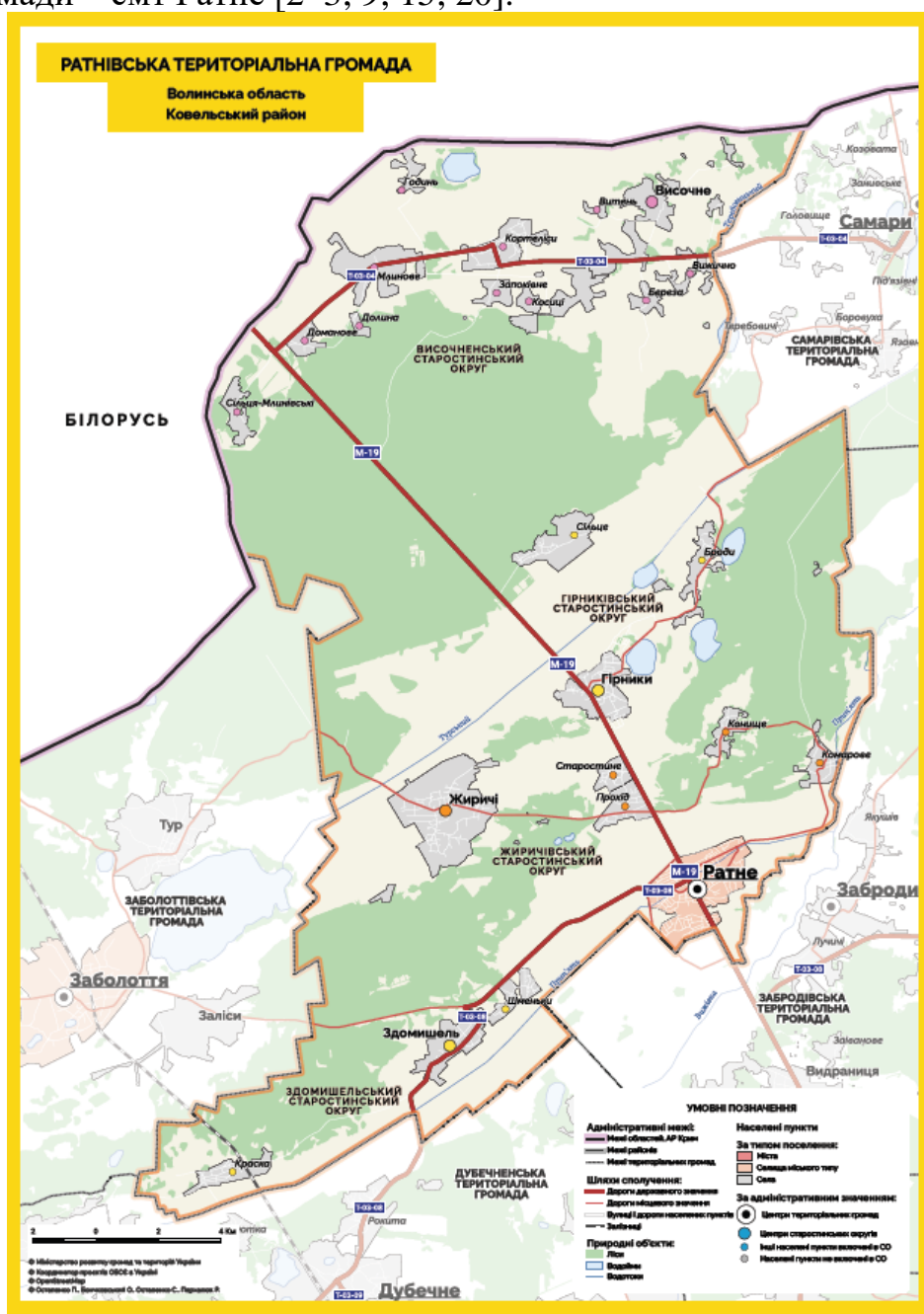

Рис.1. Територія Ратнівської територіальної громади [3; 9; 15]

Громада має потужний природний рекреаційний потенціал, сприятливі кліматичні умови, різноманітні природні ресурси та природно-заповідні території.

Клімат – помірно-континентальний з м'якою зимою та нестійкими морозами; теплим літом, а весна і осінь – затяжні зі значними опадами. Кліматичні умови і ресурси сприятливі для здійснення рекреації й туризму впродовж року. Зазначимо, що період літньої рекреації дещо менший, ніж на решті території України. Сприятливий період для організації усіх видів відпочинку в теплу пору року триває 150–155 днів. У липні – серпні умови на території району сприятливі для проведення широкого комплексу кліматолікування. Температура найхолоднішого місяця січня становить (-6,0 °C). Сонячна погода в зимовий період тримається 40–45 днів, решта днів – похмура погода із частими опадами. Кількість опадів 600 мм. Сприятливий період для організації зимових видів туризму і відпочинку в холодний період триває в середньому 50 днів. При цьому середня висота снігового покриву коливається від 10 до 15 см [4; 15; 20].

Поліські ландшафти Ратнівщини характеризуються переважанням виположеної, заболоченої та слаборозчленованої річковими долинами низовини, ускладненої льодовиковими формами. Такого роду орографічні туристичні ресурси будуть придатні для пішохідного туризму, велотуризму, лижного туризму тощо.

Основною водною артерією громади є р. Прип'ять – найбільша водна артерія громади, права притока Дніпра. Довжина річки Прип'ять становить 775 км, у межах України 254 км, в межах громади до 20 км, площа водозбору – 114,3 тис. кв. км, із них в межах України 68,366 тис. кв. км. Чималу роль відіграє Турський меліоративний канал, загально довжина 31,13 км. У громаді налічується ряд озер, найбільшими з них є : Радожечі (поблизу с. Гірники, площа дзеркала – 12,6 га; об'єм – 3,1 млн м³; максимальна глибина – 19 м), Мшане (поблизу, південні околиці с. Броди, 98 га; 0,740 млн м³; 10 м), Чисте (на південний схід від с. Броди, 58,0 га; 1,7 млн м³; 10 м), Черське (поблизу с. Здомишель, 53 га; 1,4 млн м³; 8 м), Любовель (поблизу с. Кортеліси, 87 га; 0,03 млн м³; 8 м). В ТГ споруджене Кортеліське одосховище (площа дзеркала – 180,690 га; об'єм водосховища при НПР: повний – 4,2 млн м³, корисний – 3,45 млн м³). Ставки розміщуються у сс. Береза, Броди, Гірники, Годинь, Долина, Жиричі, Комарове, Конище, Прохід, Сільце. [5–6; 10; 15–16; 18–21].

Водні плеса є привабливими для рекреаційного використання, а саме, короткотермінового відпочинку (купання, занять водним туризмом, плавання на човнах, рибальства) та екологічного пізнання природи (дослідження біорізноманіття територій ПЗФ) Водні ресурси громади мають значний нереалізований потенціал і можуть служити основою для будівництва на їх берегах будинків і баз відпочинку, пансіонатів, створення рекреаційних зон

короткочасного відпочинку. Привабливим в інвестиційному плані є довгострокова оренда водних плес з метою вирощування риби, раків тощо, а відтак – перспективного розвитку туризму [6; 20].

На території Ратнівської громади переважають дернові і дерно-підзолисті в основному оглеєні ґрунти та торфово-болотні і торфяники.

Земельні ресурси мають неоднорідну структуру: забудовані землі – близько 2 %, сільськогосподарські майже 50 %, лісовкриті землі – 38–39 %, заболочені близько 7 %, інші 1–2 %. Тут відзначається переважання сільськогосподарських угідь та лісових територій [4; 9; 15; 20].

Ратнівська ТГ володіє значним потенціалом мінеральних вод, що дає можливість розвивати санаторно-курортне лікування. Так, у районі смт Ратне, поширені гідрокарбонатно-кальцієві, гідрокарбонатно-натрієві та хлоридно-кальцієві мінеральні води. Із глибиною залягання горизонту зростає мінералізація вод [4; 9; 15; 20].

Вагомим структуро-утворювальним елементом природно-ресурсного потенціалу досліджуваного громади є лісові ресурси, які можуть використовуватись для розвитку різних видів екологічного туризму. Ліси становлять від 38–39 % площі ТГ. Лісові ресурси громади зосереджені у межах Жиричівського і Кортелісівського лісництва ДП «Ратнівське ЛМГ» та Ратнівського лісництва ДП СЛАП «Ратнеагроліс». Основними лісоутворюючими породами є: сосна звичайна *Pinus sylvestris* – 54%, береза повисла *Betula pendula* – 16%, дуб звичайний *Quercus robur* – 14%, вільха чорна *Alnus glutinosa* – 11%, осика *Populus tremula* – 3%, та ялина звичайна *Picea abies* – 2%. Вікова структура насаджень: молодняк – близько 25 %, середньовікові – 50 %, пристилаючі – 20%, стиглі – 5 %. Вагомий потенціал флористичних ресурсів – це цінні види лікувальних трав та дикорослих ягід [4–5]. На території лісництв зростають ягідники: журавлини болотяної *Vaccinium oxycoccos*, чорниці миртолистої *Vaccinium myrtillus*, бруслини бородавчастої *Euonymus verrucosus*. На території лісів багато лікарських рослин: конвалії травневої *Convallaria majalis*, валеріани лікарської *Valeriana officinalis*, алтеї лікарської *Althaea officinalis* [1; 4; 9; 15].

Мисливські угіддя розташовані на землях ДП «Ратнівське ЛМГ» та Ратнівського відділення УТМР, де є можливість полювати на лося звичайного *Alces alces*, оленя благородного *Cervus elaphus*, зайця сірого *Lepus europaeus*, дику свиню *Sus scrofa*, сарну європейську (козулю) *Capreolus capreolus* [1; 4; 9].

Важливу роль для сталого розвитку Ратнівської ТГ відіграє наявний в її межах природно-заповідний фонд, що сформований згідно норм Закону України «Про природно-заповідний фонд України» [14]. За даними Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА [17], в межах громади знаходиться сім об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 2 024,2 га (табл.1). З них шість заказників, зокрема два

лісові («Смольне», «Доманівський»), загальнозоологічний («Гвозди») та три гідрологічні («Озеро Любовель», «Озеро Радожичі», «Озеро Чисте»), а також зоологічна пам'ятка природи «Ялиновий ліс». Більшість об'єктів ПЗФ утворені та реорганізовані за часів незалежності України у 90-х рр. ХХ ст. та на початку ХХІ ст. за винятком лісового заказника «Доманівський» – утвореного у 1983 році та зоологічної пам'ятки природи «Ялиновий ліс» – початково утворена у 1978 році [4–5; 9; 11; 15–16; 18–19].

Таблиця 1

**Об'єкти природно-заповідного фонду Ратнівської ТГ
Волинської області [4; 7–9; 12; 15; 17; 19–20]**

Назва об'єкта	Місце знаходження	Загальна площа, га	Нормативний документ, орган, що утворив та дата утворення
<i>Заказники</i>			
<i>Лісові</i>			
«Смольне»	ДП «Ратнівське ЛМГ» Жиричівське і Кортелісівське лісництва	1401,0	Розпорядження голови Волинської обласної ради від 03.03.1993 р., № 18-р
«Доманівський»	ДП «Ратнівське ЛМГ» Жиричівське лісництво	0,9	Рішення Волинської обласної ради від 26.07.1983 р., № 272
<i>Загальнозоологічний</i>			
«Гвозди»	ДП «Ратнівське ЛМГ» Кортелісівське лісництво	249,5	Рішення Волинської обласної ради від 22.12.2005 р. № 24/11
<i>Гідрологічні</i>			
«Озеро Любовель»	с. Котреліси і Млинове	181,5	Рішення Волинської обласної ради від 18.08.2000 р. № 13/6
«Озеро Радожичі»	ДП СЛАП «Ратнеагроліс» Ратнівське лісництво	109,7	Розпорядження Волинської обласної державної адміністрації від 16.10.1996 р., № 551
«Озеро Чисте»	с.Грники	58,0	Розпорядження голови Волинської обласної ради від 03.03.1993 р., № 18-р

Зоологічна пам'ятка природи

«Ялиновий ліс»	ДП «Ратнівське ЛМГ» Кортелісівське лісництво	15,5	Рішення Волинського обласного виконавчого комітету від 15.12.1978 р., № 532-р (реорганізовано від 30.05.2000 № 12/3 та від 18.08.2000 № 13/6)
----------------	---	------	---

За табл. 1 простежується повне домінування лісових (69,3 %) об'єктів у загальній площі ПЗФ громади. Щільність об'єктів ПЗФ – 0,014 об'єкта/100 км². Більшість об'єктів мають площу понад 50 га і характеризуються високими якісними показниками території.

Лісовий заказник «Смольне» утворений для збереження дубових, соснових та березових насаджень (вік 170 років) 1–2 бонітету з підліском із ліщини європейської *Corylus avellana*, крушини ламкої *Frangula alnus*, калини звичайної *Viburnum opulus*. У трав'яно-чагарничковому ярусі дуже багато ягідників: чорниці миртолистої *Vaccinium myrtillus*, журавлини болотяної *Vaccinium oxycoccos*, бруслини бородавчастої *Euonymus verrucosus*. Також слід відмітити наявність лікарських рослин: валеріани лікарської *Valeriana officinalis*, конвалії травневої *Convallaria majalis*, алтеї лікарської *Althaea officinalis*, трапляються молочай волинський *Euphorbia volhynica*, коручка болотяна *Epipactis palustris* та сон лучний *Pulsatilla pratensis*, занесені у Червону книгу України. У лісах мешкають і розмножуються кілька видів дятлоподібних *Piciformes*, соколоподібних *Falconiformes*, куроподібних *Galliformes* і горобцеподібних *Passeriformes* птахів [4; 7–9; 12; 15; 17; 19-20].

Під охороною у лісовому заказнику «Доманівський» перебуває включений в обласний насінневий фонд високобонітетний лісовий масив природного походження (віком до 90 років) із ялини європейської *Picea abies*.

У загальнозоологічному заказнику «Гвозди» під охороною соснові і сосново-ялинові насадження з домішкою берези повислої *Betula pendula*, осики звичайної *Populus tremula*, вільхи клейкої *Alnus glutinosa*, ялини європейської *Picea abies* (віком 125 років). Ці ліси є місцями мешкання та розмноження поліських видів тварин, у т. ч. мисливських: лося *Alces alces*, оленя благородного *Cervus elaphus*, кабана дикого *Sus scrofa*, куниці лісової *Martes martes*, вивірки звичайної *Sciurus vulgaris*, зайця сірого *Lepus europaeus*. Також це місця гніздування совоподібних *Strigiformes* та соколоподібних *Falconiformes* птахів. Тут є рідкісні види рослин ЧКУ – лісові орхідеї: коручка чемерникоподібна *Epipactis helleborine*, любка дволиста *Platanthera bifolia*, та

тварин – лелека чорний *Ciconia nigra*, що охороняється ЧКУ, конвенціями CITES, Бернською, Боннською, Угодою АЕВА [4; 7–9; 12; 15; 17; 19–21].

У гідрологічному заказнику «Озеро Любовель» зберігається одамбоване озеро карстового походження пересічною глибиною 2,0 м з потужністю донних відкладів до 1,0 м. В озері ростуть включені у Зелену книгу України види латаття біле *Nymphaea alba* та глечики жовті *Nuphar lutea*. Тут трапляються щука *Esox lucius*, окунь *Perca fluviatilis*, лящ *Abramis brama*, лин *Tinca tinca*, плітка *Rutilus rutilus*, карась сріблястий *Carassius gibelio*. На мілководді озера – оселилися бобри *Castor fiber* і ондатри *Ondatra zibethicus* [4; 7–9; 12; 15; 17; 20].

Під охороною у гідрологічному заказнику «Озеро Радожичі» перебуває озеро льодовикового походження, води якого багаті рибою, тут виявлено: вугра європейського *Anguilla anguilla*, окуня *Perca fluviatilis*, щуку *Esox lucius*, лина *Tinca tinca*, в'юна звичайного *Misgurnus fossilis*, ляща *Abramis brama*, коропа *Cyprinus carpio*, карася сріблястого *Carassius gibelio*. Це місце мешкання і розмноження водоплавних і навколоводних птахів: лебедя-шипуну *Cygnus olor*, лиски *Fulica atra*, крижня *Anas platyrhynchos*, шилохвоста *Anas acuta*, широкопіски *Anas clypeata*, та інших видів [4; 7–9; 12; 15; 17; 19–21].

Гідрологічний заказник «Озеро Чисте» місце збереження озера карстового походження глибиною 15,0 м із чистим, не зарослим водоростями дном серед соснового лісу віком близько 50 років з домішкою берези повислої *Betula pendula*, трав'яний ярус якого формують зелені мохи *Bryophyta* і ягідники: брусниця звичайна *Vaccinium vitis-idaea*, чорниця миртолиста *Vaccinium myrtillus*, буяхи звичайні *Vaccinium uliginosum*. У водах озера багата іхтіофауна, тут водяться : щука *Esox lucius*, окунь *Perca fluviatilis*, лящ *Abramis brama*, лин *Tinca tinca*, плітка *Rutilus rutilus*, карась сріблястий *Carassius gibelio* [4; 7–8; 12].

Зоологічна пам'ятка природи «Ялиновий ліс» створена для охорони ділянки мішаного лісу з домінуванням ялини європейської *Picea abies* та сосни звичайної *Pinus sylvestris*, що є місцем гніздування рідкісного виду – лелека чорний *Ciconia nigra*, що перебуває під охороною ЧКУ, конвенцій (CITES, Бернською, Боннською) та Угодою АЕВА [4; 7–9; 12; 15; 17; 19–21].

Мережа ПЗФ громади може слугувати для відпочинку, пізнавальної та екологічної діяльності як місцевого населення, так і прибулих туристів.

Ратнівська громада має сприятливі кліматичні умови, багата водними, земельними, лісовими ресурсами та природно-заповідними територіями, що створюють передумови для повноцінного розвитку екологічного та пізнавального туризму і природоохоронної діяльності.

Проте рекреаційний потенціал громади має ряд проблемних моментів, що потребують заходів для покращення ситуації, а саме:

1) сприяти призупиненню кліматичних змін (зменшити викиди парникових газів, обмежити діяльність шкідливого промислового виробництва та транспортного сполучення, особливо залізничного); 2) істотно збільшити

площі лісових насаджень; 3) зменшити, де це можливо, доцільно і науково обґрунтовано площі болотних угідь; 4) дослідити вплив розвіданих та поки не експлуатованих мідних родовищ на екологічний стан природного потенціалу громади; 5) сприяти охороні водних об'єктів громади від забруднення; 6) посилити розвідку та розробку бальнеологічних ресурсів сапропелю; 7) окреслити межі природоохоронних об'єктів; 8) розглянути можливість утворення нових об'єктів ПЗФ; 9) розширити межі вже існуючих ПЗФ територій; 10) обґрунтувати необхідність надання об'єктам ПЗФ місцевого значення вищого (загальнодержавного) статусу; 11) розробити туристсько-екскурсійні маршрути та включити до них вже наявні об'єкти ПЗФ; 12) створити рекреаційні пункти та місця короткотривалого відпочинку для туристів; 13) застосувати новітні високотехнологічні та експериментальні методи інформування населення про цінність територій ПЗФ; 14) підвищити рівень наукової, еколого-виховної, туристсько-рекреаційної діяльності в межах загально-зоологічних заказників.

Висновки. Наявні у Ратнівській територіальній громаді потужні природні рекреаційні ресурси є базою для розвитку екологічного та пізнавального туризму, здійснення освітньо-наукової та природоохоронної діяльності, сприяють покращенню екологічної ситуації на локальному рівні. Детальне вивчення існуючого потенціалу природи в межах територіальної громади сприятиме виявленню реального стану справ та забезпечить розробку заходів на місцевому рівні, що допоможе громадам віднайти шляхи вирішення екологічних проблем та розвитку рекреації і туризму.

Література:

1. Волинське обласне управління лісового та мисливського господарства. URL: <https://lisvolyn.gov.ua/> (дата звернення 02.07.2022).
2. Головне управління статистики у Волинській області URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.07.2022).
3. Децентралізація влади. URL: <http://decentralization.gov.ua/region/item>. (дата звернення 12.07.2022).
4. Екологічний паспорт Ратнівського району Волинської області. URL: <https://voladm.gov.ua/> (дата звернення 22.07.2022).
5. Забокрицька М. Р. Нетробчук І. М. *Екологічні проблеми використання та охорона річок басейну Прип'яті у Волинської області*. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції присвяченої 35-річчю створення кафедри економічної та соціальної географії у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк, 6–7 квітня 2017 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача.; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2017. С. 130–132.
6. *Каліновський Д.* Рекреаційна привабливість природних водоем Волинської області та можливості їх використання в рекреації та туризмі *Вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки*. 2013. Вип. 6 (255).
7. Карпюк З. К., Фесюк В. О. (2021). *Природоохоронні мережі Волинської області: монографія*. Луцьк : видавництво «Терен».

8. Карпюк, З. К., Фесюк, В. О., Антипюк, О. В. (2018). *Природно-заповідний фонд Волинської області : альбом-каталог*. Київ : ТОВ «ОК–ПОЛІГРАФ».
9. Ковельська районна державна адміністрація. URL: <http://koveladm.gov.ua/>. (дата звернення 22.06.2022).
10. Нетробчук І. М. Оцінка антропогенного навантаження на басейн Верхньої Прип'яті в Ратнівському районі Волинської області *Наукові записки Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка. Серія : Географічні науки : збірник наукових праць*. Суми, 2014. Вип. 5. С. 10–18.
11. Полянський С. В. Агроекологічний стан ґрунтового покриву еталонних осушувальних систем у басейні р. Прип'ять *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія / Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2015. № 2(39). С. 173–178.*
12. Природно-заповідний фонд Волинської області. URL: <http://eco.voladm.gov.ua/category/all/locality=9>. (дата звернення 12.06.2022).
13. Про добровільне об'єднання територіальних громад Закон України від № 157–VIII від 05 лютого 2015 р. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення 12.07.2022).
14. Про природно-заповідний фонд України № 2456-XII від 16 червня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-12> (дата звернення 18.07.2022).
15. Ратнівська селищна об'єднана громада URL: <https://ratnesel.gov.ua> (дата звернення 22.07.2022).
16. Регіональний офіс водних ресурсів у Волинській області. URL: <https://vodres.gov.ua/> (дата звернення 12.07.2022).
17. Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА. URL: <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-ekologiyi-ta-prirodnih-resursiv/1/>. (дата звернення 04.07.2022).
18. Фесюк В. О., Полянський С. В. Екологічний стан осушувальних систем долини р. Прип'ять. *Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка*. Київ, 2010. Т. 2(19). С. 199–209.
19. Фесюк В. О., Полянський С. В., Копитюк Т.О. Методика та практична імплементація застосування даних ДЗЗ для моніторингу евтрофікації водойм (на прикладі Турського озера). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Географія. Тернопіль: Тайп, 2022. Вип. 1. (52). 159–166. DOI : <https://doi.org/10.25128/2519-4577.22.1.20>*
20. Чижевська Л. Т., Лавренчук О. М., Качаровський Р. Є., Карпюк З. К., & Антипюк О. В. (2019). *Оцінка сучасного стану водних ресурсів Волині. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтер.-конф. (м. Луцьк, 11–12 квітня 2019 р.)* Луцьк.
21. Чир Н. В., Качаровський Р. Є. Дослідження питання туристично-рекреаційного потенціалу Ратнівського району Волинської області. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Географія»*. 2017. № 3(68)/4(69)/2017. С. 113–117. DOI: 10.17721/1728-2721.2017.68.21.

References:

1. Volynske oblasne upravlinnia lisovoho ta myslyvskoho hospodarstva. [Volyn Regional Department of Forestry and Hunting]. Retrieved from <https://lisvolyn.gov.ua>. [in Ukrainian].
2. Holovne upravlinnia statystyky u Volynskii oblasti. [Main Department of Statistics in Volyn Oblast] Retrieved from <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].

3. Detsentralizatsiia vlady. [Decentralization of power.] Retrieved from <http://decentralization.gov.ua/region/item>. [in Ukrainian].
4. Ekolohichniy pasport Ratnivskoho raionu Volynskoi oblasti. [Ecological passport of Ratniv district of Volyn region.] Retrieved from <https://voladm.gov.ua/>. [in Ukrainian].
5. Zabokrytska M. R. Netrobchuk I. M. (2017). Ekolohichni problemy vykorystannia ta okhrona richok baseinu Prypiati u Volynskoi oblasti. [Environmental problems of use and protection of rivers of the Pripjat basin in Volyn region] *Suspilno-heohrafichni chynnyky rozvytku rehioniv : materialy [Socio-geographical factors of regional development]* Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konferentsii prysviachenoj 35-richchju stvorennia kafedry ekonomichnoi ta sotsialnoi heohrafii u Skhidnoevropeiskomu natsionalnomu universyteti imeni Lesi Ukrainky Lutsk : PP Ivaniuk V. P., 2017. S. 130-132. [in Ukrainian].
6. Kalinovskiy D. (2013). Rekreatsiina pryvablyvist pryrodnykh vodoim Volynskoi oblasti ta mozhlyvosti yikh vykorystannia v rekreatsii ta turyzmi [Recreational attractiveness of natural reservoirs of Volyn region and possibilities of their use in recreation and tourism] *Visn. Skhidnoevrop. nats. un-tu imeni Lesi Ukrainky*. [Visn. Eastern Europe. nat. Lesya Ukrainka University.] Vyp. 6 (255). [in Ukrainian].
7. Karpiuk Z. K., & Fesiuk V. O. (2021). *Pryrodookhoronni merezhi Volynskoi oblasti: monohrafiia [Nature protection networks of Volyn region: monograph]*. Lutsk : [in Ukrainian].
8. Karpiuk, Z. K., Fesiuk, V. O., & Antypiuk, O. V. (2018). *Pryrodno-zapovidnyi fond Volynskoi oblasti : albom-kataloh*. Kyiv [Nature reserve fund of Volyn region: album-catalog.]. [in Ukrainian].
9. Kovelska raionna derzhavna administratsiia. [Kovel District State Administration] Retrieved from <http://koveladm.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Netrobchuk I. M. (2014). Otsinka antropohennoho navantazhennia na basein Verkhnoi Prypiati v Ratnivskomu raioni Volynskoi oblasti [Assessment of anthropogenic load on the Upper Pripjat basin in Ratniv district of Volyn region]. *Naukovi zapysky Sums'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. A.S. Makarenka. Serii : Heohrafichni nauky : zbirnyk naukovykh prats. [Scientific notes of Sumy State Pedagogical University. A.S. Makarenko. Series: Geographical Sciences]* Sumy, Vyp. 5. pp. 10-18. [in Ukrainian].
11. Polianskyi S. V. (2015). .Ahroekolohichniy stan gruntovoho pokryvu etalonnykh osushvalnykh system u baseini r. Prypiat [Agroecological condition of the soil cover of the reference drainage systems in the basin of the Pripjat River]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii : Heohrafiia [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series: Geography]* Ternopil, № 2(39). pp. 173-178. [in Ukrainian].
12. Pryrodno-zapovidnyi fond Volynskoi oblasti. [Nature Reserve Fund of Volyn Region] Retrieved from <http://eco.voladm.gov.ua/category/all/locality=9>. [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» [Law of Ukraine "On Voluntary Association of Territorial Communities"] vid № 157-VIII vid 05 liutoho 2015 r. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>. [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy «Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy» [Law of Ukraine "On the Nature Reserve Fund of Ukraine"] № 2456-XII vid 16 chervnia 1992 roku. URL: zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-12>. [in Ukrainian].
15. Ratnivska selyshchna obiednana hromada .[Ratnivska village united community] Retrieved from : <https://ratnesel.gov.ua> . [in Ukrainian].
16. Rehionalnyi ofis vodnykh resursiv u Volynskii oblasti.[Regional office of water resources in Volyn region] Retrieved from <https://vodres.gov.ua/>. [in Ukrainian].

17. Upravlinnia ekolohii ta pryrodnykh resursiv Volynskoi ODA. [Department of Ecology and Natural Resources of Volyn Regional State Administration] Retrieved from <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-ekologiyi-ta-prirodnih-resursiv/1> [in Ukrainian].

18. Fesiuk V. O., Polianskyi S. V. (2010). Ekolohichniy stan osushuvalnykh system dolyny r. Prypiat. [Ecological condition of drainage systems of the Pripjat river valley] *Hidrolohiia, hidrokhiimiia i hidroekolohiia : zb. nauk. pr.* [*Hydrology, hydrochemistry and hydroecology*]/ Kyiv., T. 2(19). S. 199-209. [in Ukrainian].

19. Fesiuk V. O., Polianskyi S. V., Kopytiuk T.O. Metodyka ta praktychna implementatsiia zastosuvannia danykh DZZ dlia monitorynhu evtrofikatsii vodoim (na prykladi Turskoho ozera). [Methods and practical implementation of the use of data from DZZ for monitoring the eutrophication of water bodies (on the example of Lake Tursky)]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Ser. Heohrafiia.* [Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Ser. Geography]. Ternopil: Taip, 2022. Vyp. 1. (52). 159–166. DOI : <https://doi.org/10.25128/2519-4577.22.1.20>

20. Chyzhevska L. T., Lavrenchuk O. M., Kacharovskiy R. Ye., Karpiuk Z. K., & Antypiuk O. V. (2019). *Otsinka suchasnoho stanu vodnykh resursiv Volyni.* [*Assessment of the current state of water resources in Volyn.*] Suspilno-heohrafichni chynnyky rozvytku rehioniv [Socio-geographical factors of regional development]: materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. inter.-konf. Lutsk. [in Ukrainian].

21. Chyr N. V., Kacharovskiy R. Ye. (2017). Doslidzhennia pytannia turystychno-rekreatsiinoho potentsialu Ratnivskoho raionu Volynskoi oblasti. [Research of tourist and recreational potential of Ratniv district of Volyn region]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia «Heohrafiia».* [*Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Geography*] № 3(68)/4(69)/2017. S. 113–117. DOI: 10.17721/1728-2721.2017.68.21. [in Ukrainian].

*Vydavatel:
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika*

Magazín
Věda a perspektivy

№ 8(15) 2022

Podepsáno k tisku ze dne 22. srpen 2022

Formát 60x90/8. Ofsetový papír a tisk

Headset Times New Roman.

Mysl. tisk. oblouk. 8.2. Náklad 100 kopií.